

T E K A.

Drukowano jako rękopis.

TYMCZASOWA ORGANIZACJA

Polskich Naczelnych Władz Państwowych.

(Projekt Komlslj).

Art. 1. Do czasu ustalenia ustroju Państwa Polskiego, ustanowione zostają następujące władze naczelne Państwa Polskiego:

1. Rada Stanu;
2. Prezes Rady Ministerjalnej;
3. Rada Ministerjalna oraz
4. Ministrowie i Dyrektorowie Departamentów.

I. RADA STANU.

§ 2. Na miejsce obecnej Tymczasowej Rady Stanu utworzona zostaje, jako przedstawicielka Państwa Polskiego, Rada Stanu, złożona z 50 osób.

Osoby te obrane zostaną przez Delegację Wyborczą, złożoną z

- 1) J. E. Arcybiskupa Warszawskiego,
- 2) Marszałka Koronnego Tymczasowej Rady Stanu oraz
- 3) Jednej osoby wybranej przez Tymczasową Radę Stanu, z poza jej grona, w ciągu 10-ciu dni od chwili ogłoszenia przepisów niniejszych.

W razie zdekompilowania Delegacji wyborczej, skład jej będzie uzupełniony z wyboru Tymczasowej Rady Stanu.

Delegacja złoży listę obranych na ręce Marszałka Koronnego, a z chwilą ukonstytuowania się Rady Stanu, czynności swoje ukończy.

Pierwsze posiedzenie Rady Stanu zwołuje Marszałek Koronny Tymczasowej Rady Stanu, która z chwilą ukonstytuowania się nowej Rady Stanu, rozwiąże się, przekazując swoje sprawy, akty i fundusze bądź Radzie Stanu, bądź Radzie ministerjalnej.

Kompetencja Tymczasowej Rady Stanu przechodzi bądź na Radę Stanu, bądź na Radę ministerjalną, stosownie do przepisów poniżej wyluszczonej.

§ 3. Uzupełnianie wakansów w Radzie Stanu zależeć będzie od jej własnej decyzji, powziętej większością 2/3 głosów.

§ 4. Rada Stanu wybiera ze swego grona przewodniczącego, który nosi tytuł Marszałka Koronnego, dwóch Vice-Marszałków oraz 2-ch Sekretarzy i 2-ch Zastępców Sekretarza. Wybór innych organów Rady Stanu zależy od jej uznania i dokonywać się będzie według regulaminu, który Rada Stanu dla siebie uchwali.

§ 5. Prezes i Członkowie Rady Ministerjalnej oraz delegowani przez nich przedstawiciele rządu polskiego, mają prawo zabierać głos na posiedzeniach Rady Stanu poza kolejną zapisów.

W głosowaniu biorą udział tylko wtedy, gdy są Członkami Rady Stanu.

Rada Stanu ma prawo żądać obecności na swych posiedzeniach poszczególnych członków lub całej Rady ministerjalnej.

Inne osoby mogą być obecne na posiedzeniu Rady Stanu jedynie na specjalne zaproszenie przewodniczącego. Udział Komisarzy Rządów Okupacyjnych przewidziany jest niżej.

§ 6. Do atrybucji Rady Stanu należy:

a) Powoływanie i—przez uchwalenie votum nieufności—odwoływanie Prezesa Rady ministerjalnej oraz zatwierdzanie przedstawionej przez niego listy członków Rady Ministerjalnej;

b) Postanowienie w sprawie powołania Regenta Państwa Polskiego;

c) Uchwalenie ordynacji wyborczej do Sejmu, zwołanie Sejmu, oraz wypracowanie projektu Konstytucji;

d) Uchwalenie ustaw, podatków oraz rozporządzeń charakteru prawodawczego, bądź w wniosek Rady Ministerjalnej, bądź z własnej inicjatywy Rady Stanu, bądź zaprojektowanych przez Władze Okupacyjne;

e) Zatwierdzanie zarówno ogólnego budżetu państwowego, jakoteż poszczególnych budżetów i etatów naczelných władz państwowych polskich i podległych im urzędów;

f) Sprawozdanie z dochodów i wydatków we wszystkich gałęziach polskiej administracji państwowej;

g) Pociąganie, na zasadzie osobnych przepisów, do odpowiedzialności Prezesa Rady Ministerjalnej i Członków Rady Ministerjalnej.

Do czasu ukonstytuowania się Rady Stanu, atrybucje powyższe, z wyjątkiem wskazanej w punkcie b, przysługują Tymczasowej Radzie Stanu.

§ 7. Do czasu otwarcia Sejmu, bez zgody Rady Stanu, jako przedstawicielki Państwa Polskiego, nie może być wydana żadna nowa ustawa, ani rozporządzenie natury prawodawczej, dotyczące zarówno tych spraw i dziedzin zarządu państwowego, które pozostają pod zawiadywaniem polskich Ministerstw, jakoteż i tych, które pozostają jeszcze pod zarządem Władz Okupacyjnych.

Nie mogą też być bez zgody Rady Stanu ustanowione nowe ani podwyższone dotychczasowe podatki i ciężary, ani też zaciągane pożyczki lub zobowiązania, obciążające Skarb lub Państwo Polskie.

Traktaty z Rządami Państw obcych uzyskują moc prawną dopiero po przyjęciu ich przez Radę Stanu.

II. PREZES RADY MINISTERJALNEJ.

§ 8. Do atrybucji i obowiązków Prezesa Rady Ministerjalnej należy:

a) Reprezentowanie Rządu Polskiego w stosunkach wewnętrznych i zewnętrznych;

b) Prowadzenie układów i zawieranie umów z przedstawicielami państw obcych, z zachowaniem spraw, zastrzeżonych w art. 7 dla Rady Stanu;

c) Prowadzenie pertraktacji co do ustanowienia Najwyższego Zwierzchnictwa Państwa Polskiego;

d) Przewodnictwo w Radzie Ministerjalnej, kierowanie jej pracami i czuwanie nad wykonaniem jej uchwał;

e) Czuwanie nad działalnością poszczególnych Ministerstw i Departamentów, a ewentualnie bezpośrednio zawiadywanie jednym z Ministerstw lub Departamentów;

f) Ogłaszanie ustaw i rozporządzeń ogólnie obowiązujących oraz czuwanie nad ich wykonaniem i przestrzeganiem;

g) Wydawanie „Dziennika praw i rozporządzeń rządowych“;

b) Przedstawianie Radzie Stanu do zatwierdzenia listy członków Rady Ministerjalnej oraz, na wniosek właściwych Ministrów i Dyrektorów, mianowanie i odwoływanie wyższych urzędników;

i) Składanie Radzie Stanu na jej żądanie ogólnego sprawozdania z działalności Rady Ministerjalnej, Ministerstw i Departamentów.

III. RADA MINISTERJALNA.

§ 9. Rada Ministerjalna składa się z Prezesa Rady Ministerjalnej, jako przewodniczącego, oraz z Ministrów i Dyrektorów Departamentów.

W razie nieobecności Prezesa, przewodniczy w Radzie Ministerjalnej jeden z jej członków, przez Prezesa do stałego zastępstwa we wszystkich jego czynnościach, powołany.

Nieobecnego Ministra zastępuje w Radzie Ministerjalnej Dyrektor właściwego Ministerstwa, a Dyrektora Departamentu — Wice-Dyrektor, z prawem głosu w sprawach swego wydziału.

Dyrektor Kancelarii Rady Ministerjalnej bierze udział w jej posiedzeniach, ale bez udziału w głosowaniu.

§ 10. Do Rady Ministerjalnej należy:

a) Uchwalanie projektów ustaw oraz innych wniosków do przedstawienia Radzie Stanu lub Sejmowi;

b) Nadawanie prawomocności ustawom i rozporządzeniom o charakterze prawodawczym, uchwalonym przez Radę Stanu oraz określanie trybu wprowadzenia ich w życie;

c) Wydawanie rozporządzeń wykonawczych do ustaw, tudzież rozporządzeń, dotyczących kilku Ministerstw;

d) Uchwalanie projektów i wniosków poszczególnych Ministerstw lub Departamentów co do przygotowania ustroju i trybu obejmowania działów zarządu państwowego;

e) Ustalenie programu rządowego, zasad polityki rządowej oraz zmian w organizacji władz rządowych;

f) Przygotowanie obrony interesów Państwa Polskiego na kongresie pokojowym;

g) Rozpatrywanie sprawozdań Ministerstw i Departamentów, uzgadnianie działalności poszczególnych Ministrów i Dyrektorów i wyrównywanie różnic pomiędzy nimi a prezesem Rady Ministrów — wreszcie

g) Wszelkie sprawy państwowe, które w myśl ustawy nie zostały przekazane innym władzom.

Bliższe określenie, w ramach przepisów niniejszych, zakresu działania i podziału kompetencji Rady Ministerjalnej, poszczególnych Ministerstw i Departamentów zawarte będzie w Regulaminie Rady Ministerjalnej, uchwalonym przez nią prostą większością głosów.

IV. MINISTERSTWA I DEPARTAMENTY.

Ministerstwa stanowią naczelną władzę rządową, dla tych gałęzi administracji państwowej, w których zarząd faktyczny i władza wykonawcza przekazane są w całości lub w znacznej części urzędom polskim.

Dla tych zaś dziedzin, w których zarząd faktyczny i władza wykonawcza nie zostaną jeszcze oddane w szerszym zakresie organom państwowym polskim, tworzą się Departamenty, jako urzędy przejściowe.

Do zadań każdego Ministerstwa i Departamentu należy przygotowywanie w swojej dziedzinie i wprowadzanie w życie organizacji polskich władz i urzędów centralnych i lokalnych, oraz opracowywanie odnośnego prawodawstwa.

Departamenty, z chwilą oddania im zarządu faktycznego daną dziedziną administracji państwowej, przeobrażają się, na mocy uchwały Rady Stanu, w Ministerstwa.

Obecnie utworzone zostają:

1. Ministerstwo Sprawiedliwości,
2. Ministerstwo Oświecenia Publicznego,
3. Ministerstwo Skarbu,
4. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Duchownych,
5. Ministerstwo Gospodarstwa Społecznego, oraz

6. Departament wojskowy,
7. Departament polityczny,
8. Departament aprowizacyjny i
9. Departament ochrony pracy.

§ 12. Do Ministerstwa Sprawiedliwości, oprócz sądownictwa cywilnego i karnego, należą również prace przygotowawcze do objęcia pod swój zarząd więzień i zakładów poprawczych, oraz policji kryminalnej.

§ 13. Do Ministerstwa Oświecenia Publicznego, oprócz szkolnictwa wszelkich stopni i typów, należy również opieka nad nauką, literaturą, prasą i sztuką, nad archiwami, bibliotekami publicznymi, muzeami i teatrami.

§ 14. Do Ministerstwa Skarbu należy zarząd funduszami tych działów administracji, które objęte zostaną przez władzę polskie, oraz pobór tych podatków i dochodów, które przekazane zostaną przez władzę okupacyjną na rzecz administracji polskiej; urządzenie w tym celu Kas skarbowych; układanie budżetów dla przedstawienia Radzie Stanu, rejestracja i windykacja szkód i świadczeń wojennych, nadzór nad instytucjami kredytowymi i zakładami ubezpieczeń dobrowolnych, a nadto opracowanie systemu skarbowości, przygotowanie oraz stopniowe wprowadzenie w życie organizacji zarządu skarbowego, systemu podatkowego, monetarnego, oraz banku emisyjnego.

§ 15. Do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Duchownych należy wykonywanie władzy i opieki państwowej w sprawach wyznaniowych; opieka państwowa nad ofiarami wojny, zarządzanie sprawami dobroczynności publicznej, szpitalnictwa i służby zdrowia, sprawy budowy i utrzymania kolei, dróg lądowych i wodnych i wszelkich środków komunikacji, nie pozostających pod zarządem wojskowym, nadzór nad pożarnictwem i przymusowym ubezpieczeniem budowli od ognia, sprawy naturalizacji i zmiany obywatelstwa, statystyka ogólna, a nadto przygotowywanie organizacji administracji ogólnej i policji państwowej, tudzież reorganizacji instytucji samorządu lokalnego, wreszcie przygotowywanie organizacji poczt i telegrafów.

§ 16. Do Ministerstwa Gospodarstwa Społecznego należą sprawy rolnictwa, leśnictwa, górnictwa, zarząd wszelkiego rodzaju dóbr skarbowych lub znajdujących się pod administracją rządową, organizacja przemysłu wraz z nadzorem nad wykonywaniem ustaw handlowych i przemysłowych, ochrona handlu, kontrola Towarzystw akcyjnych, spółek wszelkiego rodzaju i stowarzyszeń spółdzielczych.

§ 17. Do Departamentu Wojskowego należy udział w organizacji i zarządzie polskiej siły zbrojnej, w granicach, jakie ustalone będą przez porozumienie z Naczelnym Dowództwem Armii polskiej, a nadto przygotowywanie organizacji i urzędów przyszłego polskiego Ministerstwa Wojny.

§ 18. Departament Polityczny przygotowuje stosunki polityczne Państwa Polskiego, opracowuje projekty układów i traktatów politycznych i handlowych, dokumentów i pism treści politycznej, gromadzi materiały prasowe, przygotowuje organizację służby konsularnej i dyplomatycznej.

§ 19. Departament aprowizacyjny ma w swej pieczy sprawy zaopatrzenia ludności w artykuły żywnościowe oraz przedmioty pierwszej potrzeby.

§ 20. Departament ochrony pracy ma w swem zawiadywaniu stosunki robotnicze, inspekcję fabryczną, przygotowuje prawodawstwo ochronne i ubezpieczenie socjalne.

§ 21. Podział różnych dziedzin zarządu pomiędzy Ministerstwa i Departamenty może ulegać zmianom, na mocy decyzji Rady Ministerjalnej i Rady Stanu.

§ 22. Na czele Ministerstw stoją Ministrowie, a na czele Departamentów Dyrektorowie, którzy zarządzają samodzielnie powierzonym sobie działem, o ile Rada Ministerjalna nie zastrzegła dla siebie rozpatrzenia pewnych spraw.

Sprawy, dotyczące paru Ministerstw lub Departamentów, winny być decydowane za wspólnem porozumieniem się.

Pomocnikiem i zastępcą Ministra jest Dyrektor Ministerstwa, a Dyrektora Departamentu — Vice-Dyrektor, którzy mogą zarazem zawiadywać bezpośrednio jedną z Sekcji. Mianowani są przez Prezesa Rady Ministrów, na wniosek właściwego Ministra lub Dyrektora Departamentu.

§ 23. Ministerstwa dzielą się na Sekcje i Referaty. Kancelariją ogólną Ministerstwa kieruje Sekretarz Jeneralny.

Naczelników Sekcji i Sekretarza Jeneralnego mianuje i uwalnia Prezes Rady Ministrów, na wniosek właściwego Ministra; innych urzędników mianuje i uwalnia Minister, o ile ustawy specjalne nie postanowią inaczej.

Ustrój wewnętrzny Departamentów kształtować się będzie, w miarę rozwoju prac, według typu organizacji Ministerstw.

§ 24. Dla zawiadywania pewnemi działami lub dla przedwstępnego rozważania spraw i projektów, przy Ministerstwach, Departamentach lub Sekcjach tworzone być mogą, na zasadzie regulaminu, zatwierdzonego przez Radę Ministerjalną, urzędy specjalne oraz Rady stałe lub Komisje przygotowawcze czasowe, złożone z urzędników i rzeczoznawców, powołanych przez Ministra lub Dyrektora Departamentu.

§ 25. Do obowiązków Ministra i Dyrektora Departamentu należy opracowanie możliwie szczegółowego planu organizacji danego działu zarządu państwowego, z oznaczeniem zakresu działania urzędów centralnych i prowincjonalnych, oraz układanie etatów urzędników i ogólnego budżetu danego działu zarządu.

V. KOMISARZE MIEJSCOWI.

§ 26. Jako reprezentanci miejscowi polskich władz centralnych, będą ustanowieni w każdym powiecie Komisarze powiatowi, mianowani i odwoływani przez Prezesa Rady Ministerjalnej, na wniosek Ministra spraw wewnętrznych. Prócz tego mogą być mianowani Komisarze Jeneralni dla pewnej liczby powiatów.

§ 27. Komisarze powiatowi są władzą dla swego okręgu, właściwą we wszystkich miejscowych sprawach administracyjnych, przekazanych w zarząd władz polskich i zobowiązani są do wykonywania zleceń Prezesa Rady Ministerjalnej lub właściwego Ministerstwa.

Instrukcję, określającą szczegółowo zadania administracyjne Komisarzy powiatowych i Jeneralnych, uchwali Rada Ministerjalna.

§ 28. Uchwałą Rady Ministerjalnej i Rady Stanu lub też na mocy ustaw specjalnych, będą ustanowieni dla poszczególnych zadań administracyjnych, przekazanych władzom polskim, osobni funkcyjnarjusze miejscowi, przyczem określony zostanie sposób ich mianowania, zakres działania, tudzież ich stosunek do Komisarzy.

§ 29. Stosunek Komisarzy do powiatowych władz okupacyjnych będzie unormowany drogą układu, zawartego przez Prezesa Rady Ministerjalnej z władzami okupacyjnymi. Układ ten wymaga zgody Rady Ministerjalnej.

VI. O DOCHODACH NA POKRYCIE KOSZTÓW ADMINISTRACJI, PRZEKAZANEJ WŁADZOM POLSKIM.

§ 30. Wraz z administracją spraw, przekazanych w zarząd Władz polskich, przechodzą na rzecz Skarbu polskiego wszelkie dochody administracyjne przekazanego działu spraw, tudzież wszelkie opłaty i należności w obrębie danej gałęzi administracji pobierane.

Wyszczególnione dochody, opłaty i należności będą pobierane przez właściwe polskie organy administracyjne.

W razie wątpliwości władze te oznaczy Rada Ministerjalna.

Podwyższenie dawnych opłat i należności może nastąpić tylko na mocy uchwały Rady Ministerjalnej i Rady Stanu.

§ 31. W zarząd Władz polskich przechodzi także administracja majątku państwowego i innego majątku wszelkiego rodzaju, należącego do przekazanych władzom polskim dziedzin administracyjnych, a zawiadywanego dotychczas przez władze okupacyjne.

O ile obowiązujące przepisy inaczej nie stanowią, dochody z tego majątku wpływają do kas, będących w zarządzie polskiego Ministerstwa Skarbu.

§ 32. Oprócz dochodów powyższych, na pokrycie kosztów administracji i utrzymanie władz polskich przekazany będzie Skarbowi polskiemu pobór pewnych, ściśle oznaczonych podatków i dochodów oraz przelewane będą do tegoż Skarbu ryczałtowe sumy z podatków i dochodów, pobieranych przez władze okupacyjne.

Oznaczenie rzeczonych podatków i dochodów jakoteż ustalenie sum, podlegających przelewowi do Skarbu polskiego i terminów ich wpłacania, będzie przedmiotem układu Prezesa Rady Ministerjalnej z Rządami Okupacyjnymi, zatwierdzonego przez Radę Ministerjalną.

§ 33. W razie gdyby dochody ze źródeł w art. 30—32 wskazanych nie wystarczały na pokrycie wydatków budżetowych władz polskich, ustawa może zarządzić podwyższenie istniejących albo też wprowadzenie nowych podatków.

Podatkami nowowprowadzonymi będą zarządzały władze polskie.

§ 34. Celem pokrycia wydatków nadzwyczajnych, ustawa może zezwolić Radzie Ministerjalnej na zaciągnięcie pożyczki państwowej, której cel i warunki ogólne określone będą ustawą.

VII. STOSUNEK DO WŁADZ OKUPACYJNYCH.

§ 35. Przejmowanie przez władze polskie poszczególnych działów zarządu państwowego będzie w każdym Ministerstwie przedmiotem osobnego układu pomiędzy właściwym Ministrem a przedstawicielami państw okupacyjnych. Układ ten zatwierdzony będzie przez Radę Ministerjalną.

Faktyczne przejęcie biur, mienia i akt w każdym urzędzie będzie stwierdzone protokularnie.

§ 36. Komisarze rządów okupacyjnych biorą udział w posiedzeniach Rady Stanu i Rady Ministerjalnej, podczas rozpatrywania spraw z zakresu nieoddanego jeszcze pod administrację polskich władz centralnych, jednakże mogą być zapraszani do udziału i w innych posiedzeniach. Wysłuchani być winni zawsze poza ogólną koleją zapisów do głosu.

Jeżeli przemówienia ich wygłoszone zostaną w języku niemieckim, to winny być przełożone na język polski.

§ 37. Ustawy i rozporządzenia o charakterze prawodawczym, wydawane w dziedzinach, pozostających pod zarządem władz okupacyjnych, po uchwaleniu ich w drodze wskazanej w § 7, otrzymują sankcję Jenerał-Gubernatorów.

Na plenarnem posiedzeniu dnia 3 lipca Tymczasowa Rada Stanu przyjęła bez zasadniczych zmian powyżej podany projekt Komisji. Przedłożenie go rządowi państw centralnych nastąpi jeszcze w bieżącym tygodniu.
